

NORRKÖPING
KOMMUNSTYRELSEN

YTTRANDE

1(5)

2021-08-23

Vårt diarienummer
UN 2021/5285 602

Handläggare, titel, telefon

Maria Svalin, sakkunnig

011-15 34 13

Fitim Kunushevcij, utredare

011-15 33 62

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över remiss av departementspromemorian Nationell plan för trygghet och studiero (Ds 2021:13)

U2021/02670

Ärende

Norrköpings kommun har den 18 maj 2021 inbjudits att lämna synpunkter över departementspromemorian Nationell plan för trygghet och studiero (Ds 2021:13).

Sammantagen bedömning

Norrköpings kommun ser sammantaget positivt på utredningens ambition med en tydligare styrning och ökad systematik, förstärkning av det förebyggande arbetet samt en ökad beredskap att agera i svåra situationer. Promemorians förslag har goda förutsättningar till att ange riktningen för ett långsiktigt och systematiskt arbete för ökad trygghet i utbildningen och studiero i undervisningen.

Vissa av utredningens förslag bedömer dock Norrköpings kommun behöver ytterligare utredning samt tydliggöras, då dessa riskerar att vara svåra att tillämpas och medför ekonomiska merkostnader.

Kommentarer till enskilda förslag

Det systematiska kvalitetsarbetet ska förbättras och en effektiv tillsyn ska säkerställas

Norrköpings kommun framhåller risken med att ytterligare öka omfattningen av detaljeringsgraden i styrningen. En skarpare och mer konkret reglering riskerar att andra prioriteringar i utformning, uppföljning och verksamhetsutveckling av det systematiska kvalitetsarbetet kan behöva åsidosättas.

Utmaningarna i det systematiska kvalitetsarbetet förbättras inte av mer detaljstyrning, utan via möjliggörandet av anpassningar i verksamheten utifrån lokala behov och förutsättningar.

En bättre hantering av klagomål

Norrköpings kommun tillstyrker utredningens förslag för en bättre hantering av klagomål och delar bedömningen kring potentiella nyttor med att klagomål riktas direkt till huvudmannen. Förslaget ger huvudmannen möjlighet att uppmärksamma och åtgärda brister vid ett tidigt skede, vilket bidrar till ett ökat förtroende från elever och vårdnadshavare.

Samtidigt medför föreslagna ändringar i klagomålshanteringen att den administrativa belastningen förflyttas över till den centrala administrationsenheten. Därutöver ökar risken för att det under en längre period kommer innebära en ökning av mängden ärenden som måste hanteras skyndsamt. Förslagen i utredningen innebär att organisatoriska anpassningar, ökade resursbehov och framtagandet av nya arbetssätt vid ett initialt skede måste genomföras för att uppnå de föreslagna skyldigheterna.

Norrköpings kommun identifierar ett behov av en distinktion mellan begreppen klagomål och synpunkter för att effektivisera och möjliggöra en skyndsamt handläggning. Eftersom det inte existerar en tydlig definition för klagomål i skollagen skapar det en förvirring för vad man enligt lagstiftningen är skyldiga att ta emot och utreda skyndsamt. Norrköpings kommun efterfrågar här ett förtydligande i skollagen kring vad som ska betraktas som ett klagomål.

Norrköpings kommun ställer sig tveksam till bedömningen att förslagen till ändringar inte aktiverar finansieringsprincipen och inte medför till ekonomiska konsekvenser. Kommunerna har visserligen redan det formella ansvaret att utreda klagomål, men förslagen innebär samtidigt en förflyttning av uppgifter från Skolinspektionen och en förändring av ambitionsnivån i klagomålshanteringen.

Bedömningen i utredningen att förändringarna inte kommer medföra ekonomiska konsekvenser baserar sig på otillräckliga ekonomiska konsekvensbeskrivningar. Vidare grundar sig bedömningen på ett antagande från reformen som genomfördes av klagomålssystemet inom hälso- och sjukvården. Denna reform antogs innebära så stora besparingar för huvudmännen att det till och med hade kunnat vara befogat att minska de statliga bidragen till dem. Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) redovisar i sin rapport "Uppföljning av enskildas klagomål på hälso- och sjukvården 2020" att "Under 2019 minskade IVO:s kostnader för klagomålshanteringen med cirka 57 mkr" (IVO:S2017/07302/RS, s. 74), vilket torde innebära att kommunernas kostnader samtidigt har ökat.

Mot bakgrund av detta föreslår Norrköpings kommun att förslagen om tydligare ansvar för huvudmannens klagomålshandtering utreds vidare och att det genomförs tillräckliga ekonomiska konsekvensbeskrivningar.

Bättre stöd till skolpersonal i arbetet med trygghet och studiero

Norrköpings kommun ser positivt på att det redan befintliga stödmaterialet samlas på en plats för en lättare överblick och möjlighet till att ge skolpersonal den kompetensutveckling som finns tillgänglig. Att materialet kompletteras är även det positivt.

Att skapa trygghet och studiero beror till stor del på lärarens och övrig skolpersonals förmåga till att knyta kontakter, kommunicera med eleverna på ett sådant sätt att goda relationer skapas, förhållningssätt och förmåga till ledarskap både i och utanför klassrummet. Ett systematiskt, långsiktigt och förebyggande arbete som säkerställer en god lärmiljö är grunden till att uppleva trygghet och studiero både i utbildningen och i undervisningen.

Öka delaktighet vid framtagande av skolans ordningsregler och bättre uppföljning

Norrköpings kommun ser positivt på att elevernas möjligheter att vara en del av framtagandet och uppföljningen av skolans ordningsregler, dels utifrån inflytandeperspektivet och dels utifrån det systematiska kvalitetsarbetet.

Användningen av mobiltelefoner i skolan ska regleras

Norrköpings kommun bedömer att förslaget om att ge lärare större möjligheter till att omhänderta mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i förebyggande syfte är en god intention i arbetet med ordning och reda samt studiero. Utredningen menar vidare att om en elev i strid med lärarens instruktioner använder sin mobiltelefon på en lektion får detta anses som störande för utbildningen och mobiltelefonen kan därmed omhändertas enligt bestämmelserna om omhändertagande av störande föremål.

Norrköpings kommun ställer sig tveksam till att en reglering av detta slag kommer ge den effekt som utredningen önskar. Risken för konfrontation och strid blir vid en sådan situation uppenbar och landar tillbaka i lärarens förmåga till ledarskap i klassrummet. Ledarskapet i klassrummet har även betydelse när det gäller elevernas förståelse för när och om mobiltelefonen kan användas som hjälpmedel eller används till annat och stjälar fokus från undervisningen.

Avseende förslaget om att förebygga kränkande fotografering och filmning samt stoppa en pågående kränkande användning anser Norrköpings kommun att det krävs förebyggande insatser på skolorna. Eleverna måste medvetandegöras om allvaret i att utsätta andra för filmning eller fotograferade på ett sådant sätt att det kan anses kränkande, förnedrande eller olämpligt. Här är det bra att stärka lärares rätt att omhänderta eller att införa förbud för mobiltelefoner i vissa situationer. En sådan situation skulle kunna vara i samband med idrottslektioner eller andra tillfällen när klädombyte sker.

Ansvar för de föremål som omhändertas ligger på skolan och skadas egendomen så kan skolan bli skadeståndsskyldig. Även här ser Norrköpings kommun att det krävs ett förebyggande arbete och ett arbete att ge skolorna de förutsättningar de behöver för att göra det möjligt att förvara föremålen på ett säkert sätt till dess att föremålen lämnas tillbaka. Viktigt att påtala att det ska kännas säkert för både eleven och skolan att föremålen förvaras säkert.

Skolpersonals allmänna befogenheter att säkerställa trygghet och studiero förtydligas

Att skapa trygghet och studiero beror till stor del på lärarens och övrig skolpersonals förmåga till att knyta kontakter, kommunicera med eleverna på ett sådant sätt att goda relationer skapas, förhållningssätt och förmåga till ledarskap både i och utanför klassrummet. Ett systematiskt, långsiktigt och förebyggande arbete som säkerställer en god lärmiljö är grunden till att uppleva trygghet och studiero både i utbildningen och i undervisningen. När det är befogat och nödvändigt att ingripa fysiskt vid ordningsstörning är det viktigt att det vilar på en tydlig grund och ett tydligt lagstöd för de befogenheter som gäller för personalen.

Norrköpings kommun påtalar att även om lagstödet förtydligas säkerställer det inte att skolpersonal kommer att känna sig mer trygga att ingripa.

Ikraftträdande

Norrköpings kommun betonar betydelsen av att förlänga tiden för när de föreslagna lagändringarna och ändringarna i läroplanerna ska träda i kraft. Utredningens förslag innebär att ytterst omfattande lagförändringar och ändringar i läroplanerna som vanligen kräver en långsiktig och stegvis implementeringsprocess ska tillämpas under en väldigt kort utsatt tidsram. Det nuvarande förslaget för ikraftträdande kommer därför medföra stora utmaningar för tillämpningen på huvudmannanivå och enhetsnivå inom den utsatta tidsramen.

Mot bakgrund av detta föreslås att tiden för ikraftträdande förlängs till 1 juli 2023.

NORRKÖPINGS KOMMUN
kommunstyrelsen

Olle Vikmång
ordförande

Reservationer (kommunstyrelsen 23 augusti 2021):

Mot beslutet och till förmån för Simon Johanssons (M) yrkande enligt nedan reserverar sig Sophia Jarl (M), Simon Johansson (M) och Christer Frey (M):

Förslag 1:

Ökad delaktighet vid framtagande av skolans ordningsregler och bättre uppföljning (s. 3)

Norrköpings kommun ser positivt på att elevernas möjligheter att vara en del av framtagandet och uppföljningen av skolans ordningsregler, dels utifrån inflytandeperspektivet och dels utifrån det systematiska kvalitetsarbetet.

Ersätts med

Elevernas delaktighet i arbetet med ordningsreglerna

Ordningsregler syftar till att upprätthålla studiero vilket i sin tur främjar elevernas inläring. Rektor bör därför åtnjuta viss flexibilitet i bedömningen av skolenhetens behov avseende ordningsreglers framtagande och uppföljning. Dagens formulering i skollagen, som inkluderar krav på att ordningsregler ska utarbetas under medverkan av eleverna, bör därför kvarstå.

Alternativt: *ursprungsstycket stryks.*

Förslag 2:

Sida 4(5) under rubriken "skolpersonals allmänna befogenheter att säkerställa trygghet och studiero förtydligas" och efter första stycket infoga texten:

- *När händelser som anses vara ett brott sker inom skolans verksamhet skall det parallellt med det interna systematiska arbetet också upprättas en polisanmälan till utredande myndighet.*